

Pisati moram uvodnik za 1. maj. To pač ni zavidanja vredna dolžnost. Kaj vse smo že pisali ob takih prilikah. O zgodovini tega praznika, njegovem občečloveškem pomenu, o poletu in mladosti, o padcih in dvigih človekovih, njegovi nenehni borbi za svoje pravo mesto pod soncem, o cvetju in zelenju, ki daje temu prazniku nek posebni čar in še in še. Tisoč variant na isto temo. Težko je povedati še kaj novega in vendar pomeni vsako tako razmišljanje iskanje neke nove poti do človeka. Tisoč razmišljanj, tisoč novih poti, tisoč srečanj s človekom. In vsako srečanje nas navdaja z novim spoznanstvom o človeku, o njegovih notranjih bojih na barikadah vsakodnevnih herojstev in zločinov, o njegovi ljubezni in privrženosti, o njegovem človeku, o njegovem dobrem.

Dobro ni in ne more biti apriornost, ne more biti dano samo po sebi, ne more biti izven zavesti. Človekova bit je v dimenzijah človeškega, v dimenzijah nihanj in odklonov, herojstev, ki so strah, in strahu, ki je herojstvo, človekova bit je v di-

PRAZNIKU V POZDRAV

menzijah moranega, vzgledujočega, sprejetega, izvenzavestnega. Dobro je spoznanje, je odločnost, pripravljenost zavestno sprejeti in predati se boju za očlovečenje človeškega, humanega, revolucionarno naprednega, za svobodo človeškega intelekta, njegovih odnosov do stvarnega sveta in dogajanja v njem, za osvoboditev človeka iz pritiska materialne nuje.

Širom po svetu, na bogatem zahodu in onstran velikega morja, na vzhodu in v mejah črnega kontinenta, povsod, kjer so ubogi, izkoriščani in brezpravni, postaja to dobro del njihovega človeškega poslanstva, njihovega očlovečenja v aktivnem smislu besede, postaja dejanje, ki pretresa svet in ruši staro, zasovraženo in gradi sebi in svoji prihodnosti novo.

Mi, posebno mladi, smo lahko srečni in ponosni na generacijo pred nami, ki je zavrгла svojo mladost in svojo ljubezen in se predala vélikim dejanjem. Vendar naša sreča in zadovoljstvo in naš ponos ne more in ne sme biti brez obveznosti. Postavili smo trdne temelje, ki zahtevajo, na veliko širšem področju, novih odgovorov in zavestnega predajanja. Vse to še posebej velja za mlade intelektualce.

Pred nami stoje velike naloge in velike odgovornosti. Stoji naše internacionalno poslanstvo in obveznosti, ki jih imamo kot vzornik milijonov prebujajočih se ljudi. Pred nami so naporena prizadevanja za nove odnose med ljudmi. Socialistični humanizem in osvobajanje človekove osebnosti niso nič več parole, vse bolj postajajo dejstva. Za njihovo popolno uresničitev bo potrebno še veliko časa in naporov, truda, pripravljenosti in zavestnega prizadevanja.

Prvi maj, mednarodni praznik dela, iz leta v leto spreminja svojo osnovno podobo. Vse manj je praznik zatiranja in brezpravnih, vse bolj postaja praznik svobodnih graditeljev novega sveta in novih odnosov med ljudmi.

Dobro v ljudeh postaja vse bolj immanent imperativ našega časa. Zato naj velja ob tem pomembnem prazniku prisrčen pozdrav predvsem njemu.

Stane Čehovin

Za prvi maj – mednarodni praznik dela – želijo

Rektorat ljubljanske univerze
Univerzitetni odbor Zveze študentov
Univerzitetni komite Zveze komunistov
in Uredništvo Tribune

veliko delovnih uspehov vsem študentom univerze, visokih in višjih šol, akademij in pedagoškim delavcem

Leto XII.

Ljubljana, 1. maja 1962

Štev. 8

tribuna

LIST ZVEZE ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE

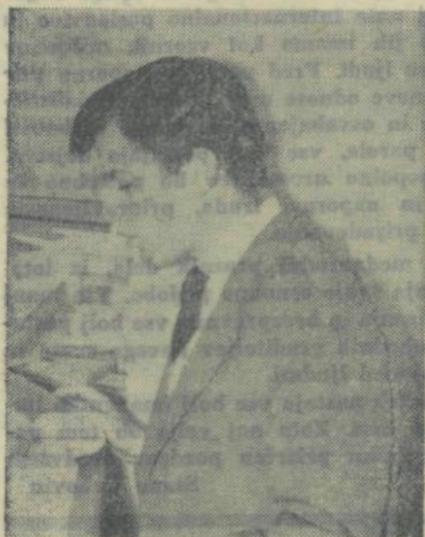
ORGANIZACIJA JE V VELIKO PODPORO

Republiška konferenca Zveze študentov Slovenije je nova oblika. Uvedel jo je, na osnovi vse večjega razvoja visokega in višjega šolsstva, novi statut ZSJ, ki je bil sprejet na V. kongresu v Ljubljani. Republiška konferenca v Mariboru je bila doslej prvi tovrstni delovni sestanek v Jugoslaviji, zaradi tega in zato, ker je konferenca z izrazito delavnim značajem odločno povedala mnenje organizacije o nekaterih vprašanjih v zvezi z reformo in materialnimi vprašanji, je potrebno o njej spregovoriti nekoliko bolj obširno.

Republiške konference Zveze študentov Slovenije so se poleg delegatov iz Ljubljane, Maribora in Pirana, udeležili tudi mnogi gosti. Tako je bil na konferenci rektor ljubljanske univerze prof. dr. Makso Snuderl, sekretar Glavnega odbora SZDL Stane Markič, predsednica CK LMS Francka Strmole, predsednik Univerzitetnega sveta Jože Pernuš, generalni tajnik univerze Lojze Piškur, sekretar CO ZSJ Janez Cemažar, predsednik mariborskega Mestnega sveta Janko Markič, predstojnik združenja mariborskih višješolskih zavodov Bračič in direktorji nekaterih mariborskih višjih šol.

Na republiški konferenci sta bila prebrana dva referata. Prvega, o nekaterih aktualnih študijskih vprašanjih, je pripravil član predsedstva Univerzitetnega odbora MILAN KUČANA, drugega pa Janez Petan, predsednik združenja Zveze študentov na mariborskih višjih šolah.

Konferenco je v imenu mariborskega mestnega sveta pozdravil predsednik Janko Markič. V svojem pozdravnem govoru je poudaril svoje zadovoljstvo, ker je bila konferenca ravno v Mariboru. Dodal je, da je Maribor še zelo mlado višješolsko središče, ki rabi kontakte ne le s prakso, pač pa tudi z univerzo v Ljubljani.

Po prebranih referatih je pozdravil konferenco in posegel v razpravo rektor ljubljanske univerze prof. dr. Makso Snuderl. V svojem izjavljanju se je tovariš rektor najprej dotaknil referata. Poudaril je, da je za referat izbrana zelo posrečena tema, saj zajema vso problematiko visokega in višjega šolsstva in da je referat zelo kvaliteten.

V nadaljevanju svoje razprave se je prof. Snuderl dotaknil vprašanj, o katerih so pred nedavnim razpravljali rektorji vseh jugoslovanskih univerz na sestanku v Sarajevu. Tovariš rektor je poudaril, da razprava v Sarajevu ni več ugotovljala, ali je prva stopnja potrebna ali ne. Vsi so priznali, da je prva stopnja nujna. Celo Zagreb, ki do letos ni imel stopenjskega študija, ga je začel na nekaterih fakultetah uvajati.

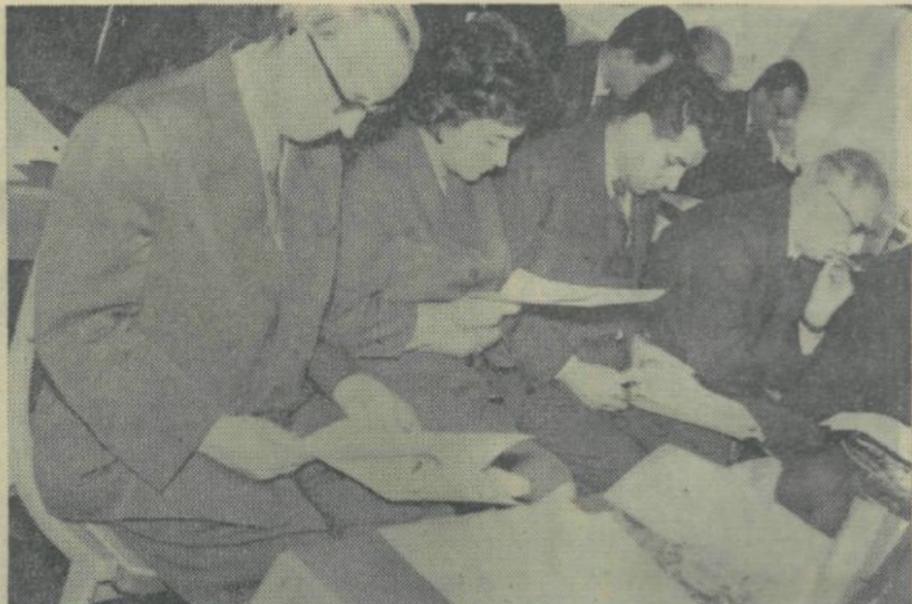
Rektor Snuderl se je strinjal z ugotovitvijo v referatu, da spremljajo reformo, predvsem prvo stopnjo, nekatere napake in slabosti, vendar je menil, da bodo v doglednem času odpravljene. Dotaknil se je tudi vprašanja prehoda iz višjih šol na drugo stopnjo. Poudaril je, da daje izredni študij izredno široke možnosti, vendar nalaga tudi dolžnosti. Vpisujejo se lahko samo tisti, ki imajo možnosti, da bodo študij v doglednem času tudi končali. Pogosto se namreč dogaja, da se vpisujejo študentje iz višjih šol na drugo stopnjo predvsem zaradi tega, da bi obdržali status študenta in njegove bonitete. Študij

na višjih šolah, še posebno na drugi stopnji, je predvsem na liniji obveznosti, kajti osnovni namen višjih šol je, da dajejo kader za prakso.

Rektor prof. dr. Makso Snuderl se je dotaknil tudi poklicnih naslovov. Poudaril je, da so o tem govorili tudi rektorji na sestanku v Sarajevu in da obstaja že uredba Zveznega izvršnega sveta, ki bo urejala poklicne naslove diplomantov prve stopnje. Vendar to niso akademski naslovi. Poklicni naslovi bodo gotovo imeli tudi reperkusije na mentaliteto prakse in študente.

Na koncu svoje razprave je rektor Snuderl poudaril, da bi se morala z vprašanji reforme Zveze študentov ukvarjati bolj smelo in odločno in bolj s študentovskih pozicij.

V diskusiji je sodeloval tudi sekretar Glavnega odbora SZDL Stane Markič. Tovariš Markič je uvodno poudaril, da so

Gostje na konferenci

taki sestanki, kot je republiška konferenca Zveze študentov Slovenije, zelo koristni. V nadaljevanju je dejal, da bi morala Zveza študentov več kot samo skrbeti za diplomante prve stopnje. Morala bi istočasno razbijati škodljivo misel o prvi stopnji, ki je živa tako med študenti kot med pedagogi in v praksi. Kolikor bolj bo študentovska organizacija aktivna na tem področju, toliko bolj uspešno se bodo reševali odnosi med prvo stopnjo in zaposljevanjem. Potrebe po kadrih so namreč neomejene in segajo tudi preko me-

ja naše domovine. Ob zaključku svoje diskusije je tov. Markič poudaril, da bi se morala študentovska organizacija veliko bolj konkretno in intenzivno ukvarjati s študijskimi vprašanji. Organizacija po posameznih letnikih bi morala posvečati več pozornosti posameznim študentom, kajti osipanje v I. letniku, tu odpade približno eno tretjino študentov, je zelo visoko. Sekretar Glavnega odbora SZDL tov. Markič je menil, da bi se moralo vrsto vprašanj, ki se porajajo ob reformi, reševati neposredno v študentovskih aktivih.

IZ REFERATA MILANA KUČANA

Za bolj resno sodelovanje

Druga stopnja ali zaposlitev

V študijskem letu 1961-62 se je vpisalo v prve letnike na ljubljanski univerzi skupno 3839 študentov, od tega 1215 izrednih. V drugi letnik se je letos vpisalo 1950 študentov, od tega 210 izrednih. Približno 1500 mladih strokovnjakov bi tako naše gospodarstvo lahko že letos dobilo z fakultet ljubljanske univerze. Vendar se lahko vprašamo, ali je poglavitni smoter reforme samo ta, da grede kadri že po prvi stopnji v službo. Vse preprosto namreč naletimo na mnenja, ki pojmujejo reformo po svoje in smatrajo za svojo politično nalogo in dolžnost, pripraviti diplomante prve stopnje do tega, da bi odšli po prvi stopnji v službo. Mislimo, da je dolžnost šole, da daje praktičen kader. Če ga ne daje, ali če po njem ni spraševanja, je prav, da mladi ljudje študirajo naprej in si prisvoje znanje, ki jim bo omogočilo najuspešnejšo vključitev v produkcijo.

Dejstvo pa je, da kažejo študentje v prvem in drugem letniku zelo neznamenit interes za vstop v prakso po končanem I. stopenjskem študiju. Večina študentov namefava nadaljevati študij na drugi stopnji.

Eden poglavitnih razlogov za tako stanje je v neinformiranosti sedanje generacije o novem načinu študija že pred vplivom na univerzo. Velika večina študentov je šele pred vpisom izvedela, da bo študirala po novem režimu, ne da bi podrobneje vedela, kaj ta novi študijski režim pomeni. Studentje so se večinoma vpisali z namenom, da končajo štiriletni študij, ne glede na nove možnosti, ki so jih z reformirano univerzo dobili. Da je dejansko obstajala neinformiranost, nam lahko pokažejo podatki iz ekonomske fakultete. Od skupno 501 študentov I. letnika, jih je na ekonomsko organizacijski oddelek vpisalo 380, na ekonomsko analitični 55, na oddelek za bančno, finančno in komercialno smer 40, na statistiko 5, in na oddelek za zavarovanje 21. Na zadnjem oddelku so bile nekaj časa zelo neizkoriščene štipendije, ker je bilo študentov premalo. Ta podatek nam kaže, da je več kot 75 odstotkov vpisanih študentov na ekonomsko organizacijskem oddelku, ki še najbolj odgovarja klasičnemu, splošnemu študiju ekonomije, za katerega mislijo študentje, da jim bo največ daljal.

Tako vlada v prvem in drugem letniku med študenti dokajšnja konfuznost in nervoza, ki nista pogojeni le v težkih prestopnih pogojih, ampak imata korenine tudi drugje. Tudi mi v študentovski organizaciji smo premalo storili, da bi jih seznanili z novim šolskim sistemom in samim načinom študija. Fakultetne in oddelčne uprave so v glavnem premalo storile v tej smeri, saj je skoraj povsod ostalo le pri prvih sprejemih novincev pri de-

Nadaljevanje na 6. strani

Referat o nekaterih aktualnih študijskih vprašanjih, ki je bil pripravljen za prvo republiško konferenco Zveze študentov Slovenije, je temeljita analiza študijskih problemov, ki se porajajo ob reformi. Obširne priprave za konferenco in referatova objektivna vrednost, mu dajejo značaj doslej najbolj resne in najbolj temeljite obravnave tovrstnih vprašanj, ki jih je pripravila študentovska organizacija. Njegova edina pomanjkljivost je v tem, da bi bil postavljen lahko še bolj na študentovske pozicije. Ne glede na to bi bilo zelo koristno, da ga organizacije po fakultetah temeljito preštudirajo in začnejo konkretno razpravljati o vprašanjih, ki so v referatu postavljena bolj načelno.

Referat se v začetku ustavlja pri sedanjem visokoškolskem sistemu in ugotavlja, da je prva faza v izgradnji tega sistema v glavnem zaključena. Končala se je s sprejetjem novih statuten posameznih fakultet, šol in njihovih združenj. Referat ugotavlja, da razpolaga ta sistem z bogatimi notranjimi potenciali, ki bodo ob odstranitvi sedanjih pomanjkljivosti in napak, sposobni uresničiti svojo nalogo pri vzgajanju in usposabljanju visokokvalificiranih kadrov.

Vsebinska prilagoditev študija

Naloga, ki se danes postavlja pred visoko šolstvo, so vsebinska sprememba študija. Pri tem ne gre zgolj za novo vsebino, ki jo mora s spremenjenimi nalogami študij dobiti, ampak gre za novo kompleksno in bistveno drugačno pojmovanje visokoškolskega študija. Dosedanji študij je dajal študentu preveč enciklopedično znanje in preveč le pregled posamezne stroke, premalo pa ga je pripravljalo za neposredni vstop v proces družbene produkcije. Ena največjih pomanjkljivosti starega sistema do reforme je bila v tem, da se je na univerzi šolal strokovnjak splošnega tipa, ki je imel največkrat velike težave, predno se je vključil v prakso. Zato se je vse močneje kazala potreba po specializaciji in usmeritvah, ter izdelavi profilov strokovnjakov z različnim nivojem. Gre torej za vsebinsko prilagoditev študija zahtevam in potrebam prakse, za prilagoditev posameznemu delovnemu mestu. Ob tem se nujno postavlja vprašanje likov in profilov diplomantov posameznih stopenj in usmeritev ter vprašanje kvalitete in obsega njihovega znanja.

Za vsebinsko izvedbo reforme je bistveno tudi pojmovanje stopenjskega študija, pojmovanje nalog, ki naj jih posamezna stopnja vrši in pojmovanje vloge, ki jo posamezna stopnja ima. Vsako stopnjo je treba jemati kot etapo, ki daje do neke mere zaključeno izobrazbo, vendar nikakor ni odvisna od predhodnega šolanja ali študija, ki neki stopnji sledi. Odločilne važnosti je, da se pojmuje prva stopnja visokoškolskega študija kot stopnja, ki

opravlja dve enakovredni nalogi. Prva stopnja mora usposobiti študenta za zahtevnejši poglobljen študij na drugi stopnji, dati pa mu mora tudi dovolj takega znanja, ki ga bo s pridom uporabil pri neposrednem vstopu v produkcijski proces.

Rezultati kažejo, da je dosedanje delo do neke mere zanemarjalo prav pripravo diplomantov prve stopnje za neposredno angažiranje v proizvodnji. Učni načrti so bili v veliki večini izdelani znotraj fakultet in le z nezadostnim sodelovanjem prakse, ki je prav v odločilni fazi stala nekako ob strani, zato ti načrti izpolnjujejo predvsem eno nalogo, pripravo diplomanta za študij na drugi stopnji. Ponekod so tudi sicer gledali na reformo s precejšnjim odporom.

Vprašanje vsebinske reforme bo postalo z začetkom študija na drugi stopnji še bolj živo in aktualno. Študij na II. stopnji se mora navezovati na prehodni študij in če je ta neurejen in nepriraven, če je nedosleden in netemeljit, se bo slej ko prej postavilo tudi vprašanje kvalitete študija na drugi stopnji.

Obdobje, ki je pred nami, mora biti obdobje aktivnega dela na novi vsebini visokoškolskega študija. Pri tem nam mora postaviti vodilo namen posamezne stopnje in njena vloga v praksi. Tema dvema vodiloma mora biti študij prirejen in namenjen.

Praksa se ne zanima za diplomante prve stopnje

Naš novi visokoškolski sistem je postavljen na take temelje, da se lahko ob odpravi dosedanjih začetniških težav in napak brez prehudih naporov prilagodi in priredi še tako pestrim in zahtevnim potrebam prakse. Vendar se zaradi trenutnega nezanimanja prakse za diplomante prve stopnje slišijo mnenja, da je naša proizvodnja za enkrat premalo specializirana in modernizirana, da bi zahtevala tako bogato razvejan in specializiran študijski sistem. Res je, da imamo še mnogokje opraviti z dokaj zastalimi in primitivnimi načini in metodami v proizvodnji, da opazimo še mnogokje proizvodnjo, ki se le malo razlikuje od obrtne in manufakturne. To predvsem pri manjših podjetjih, ki jim manjka dobra organizacija, kakor tudi materialna osnova in kadri za sodobni tehnološki proizvodni postopek. Predvsem je kritično vprašanje operativnega kadra, ki je zasidran na rutini in tradiciji, ne pa na solidnem znanju. Opaziti je tudi mogoče, da se v zadnjem času kolektivi zaradi novih gospodarskih odnosov zapirajo vase in ne odpirajo vrat mladem strokovnemu kadru. Prav to pa kaže na izredni primitivizem in nezrelost delovnih kolektivov, na skoraj popolno nerazumevanje našega gospodarskega sistema, njegovih zakonov in zakonitosti njegovega razvoja.

„Umetnost je prav tako potrebna kot kruh“

Jevgenij Jevtušenko je po mnenju mnogih kritikov odličen mlad sovjetski pesnik. Njegove pesmi so bile prevedene v mnoge jezike in so pritegnile pozornost tisočev. Objavljamo razgovor z J. Jevtušenkom; napisal ga je Fayad Jamis s Kube, ko ga je pesnik že drugič obiskal in mu posvetil marsikateri verz.

Ko me je videl z beležnico in svinčnikom v roki, me je Jevgenij Jevtušenko vprašal:

»Kje bova začela?«

»Kar na začetku,« sem mu odgovoril.

»Rodil sem se v Irkutsku, pozimi, pred 27 leti, toda sedaj, ko sem na Kubi, mislim, da so mi ljubši tropski kraji. Čeprav sem se rodil v srcu Sibirije, sem ukrajinskega rodu. Zaradi upora v Ukrajini, konec prejšnjega stoletja, so se moji starši starši znašli v Sibiriji. V času druge svetovne vojne je šel moj oče seveda v boj in kmalu nato je šla še moja mati na fronto. Klatil sem se iz kraja v kraj, iz mesta v mesto, živel trdo in žalostno življenje, življenje lakote in obupa. Da bi se preživel, sem pel po vlakih, nabitih z vojniki, ki so odhajali na fronto. Kovanci, ki so mi jih dali za moje pesmi, med katerimi je bilo veliko mojih, so bili moja prva mezda. Prej in kasneje, ko sem postal »ljudski pevec«, sem delal že marsikje in, seveda, zelo malo sem se šolal. Pomagal sem pri splavljanju lesa po rekah, delal z lovci in ribiči in ko sem mel 14 let, sem se znašel s skupino geologov v Kazakstanu, v Altajskem pogorju.«

»Kdaj si pričel pisati pesmi?«

»Ko mi je bilo 8 ali 10 let. Z dva-

najstim letom sem nameraval napisati roman, toda bil je vojni čas in stiska s papirjem. — Cena zvezka je bila ekvivalentna ceni kilograma masla. Uporabil sem dva zajetna, popisana zvezka in pisal med vrsticami.«

»Kdaj si pričel tiskati?«

»Okoli leta 1949, če se prav spominjam. Takrat je poraslo zanimanje za poezijo med vsemi ljudmi Sovjetske s katerimi sem delal, so spoznali peszeve. Geologi, kmetje, lovci in ribiči, mi Bloka, Jesenina, Majakovskega in drugih. Ti delavci so recitali njihove pesmi med delom ali malico in oni so mi vtisnili ljubezen do poezije. Sprva Majakovskega nisem razumel povsem dobro, toda potem, ko sem rasel in se razvijal, sem ga začel pravilno razumeti...«

V vojnem času je bila poezija zelo priljubljena. V tem času so se pojavili mnogi talentirani pesniki, ki so pisali o vojni, o ljubezni, bitkah in trpljenju ljudi. Bili so tudi pesniki, ki so pisali samo o kolhozih, tovarnah in tako naprej, ki so sprva bili slavni. Toda kmalu so bili pozabljeni, ker so zanemarjali opisovanje čustev, človekove duše. Važno je, da pišejo o glavnih postavkah socialistične izgradnje, toda prav tako se je potrebno ukvarjati z drugimi subjekti. Nekateri sovjetski kritiki verjamejo, da je bil Majakovski pesnik izgradnje, vendar da pesmi niso bile resnično objektivne, kajti ta veliki pesnik je pel tudi o čustvih, o tem, kaj je dobro in kaj slabo. V pesmih mnogih povojnih pesnikov so bili verzi reducirani na deskribicijo dela, pisanja o človeku in njegovih čustvih ni bilo. Toda tudi pisanje samo o ljubezni ni noben odgovor. Noben teh ekstremov ni dober, morajo se skombinirati in dopolnjevati drug drugega.«

»Pod kakšnimi okoliščinami je bila objavljena tvoja prva knjiga in kako jo je občinstvo sprejelo?«

»Mnogo kritikov je hvalilo mojo prvo knjigo, toda ljudje je in so kupovali. Kakšna tragedija zame! Moje pesmi se jih niso dotaknile. Bil sem razočaran in izgubil sem zanimanje za poezijo. Mislim sem na samomor, hotel sem skočiti v reko, toda ko sem bil na obrežju, sem si rekel: »Voda mora biti ledeno mrzla.« In potem sem na bližnjem mostu v moje veliko začudenje srečal skupino ljudi, ki je govorila o Majakovskem. Dekle je vprašalo: »Kdaj bomo danes imeli pesnika, kot je bil Majakovski?« Mislim sem si: »Dal bom svoj davek sovjetski poeziji. In dodal sem: »Vsi naši so vredni enega Majakovskega.«

Če bi bil Majakovski danes živ, ne bi pisal tako kot je. Hotel sem tako pisati kot bi on pisal, če bi bil na mojem mestu. Ko je živel, so bili nasilni, neposredni verzi potrebni. Toda danes bi pisal drugače, kajti tudi naši ljudje niso več isti. Več kot 30 let je minilo in stvari so se spremenile. Kulturni nivo se je dvignil. Današnja situacija je kompleksna in zanimiva. Današnji pesnik Sovjetske zveze to ve. Sedaj je ljubezen in zanimanje za sovjetsko poezijo med ljudmi veliko večje kot je bilo za časa Vladimira Majakovskega. Često so dela mladih pesnikov razprodana v dveh ali treh urah. To se je zgodilo s knjigo Andreja Voznesenskega, ki je arhitekt. Moja knjiga »Pesmi različnih let« je bila natisnjena v 20.000 primerkih in kasneje v 75.000 izvodih. Da bi razumeli to veliko zanimanje za poezijo, moramo imeti pred očmi, da naši pesniki stalno recitirajo svoje pesmi v raznih dvoranah. Moskva ima gledališče, v katerem različni pesniki

vsak teden recitirajo svoje pesmi. Vsako leto praznuje Sovjetska zveza Dan poezije. Ta dan mladi in stari pesniki recitirajo svoje pesmi, dajejo avtograme itd. Lansko leto je na literarnem večeru na Trgu Majakovskega v Moskvi sodelovalo okoli 20 pesnikov. Ljudmi, ki so spremljali recitatorje, je bilo več kot 7000. Nekaj ameriški pesnik, ki so ga povabili medse, je spraševal mnoge poslušavce po njihovem poklicu. Okoli 99 odstotkov od tistih, ki jih je vprašal, je bilo delavcev, tehnikov, študentov, to se pravi ljudi, ki nimajo intimnejšega razmerja do umetnosti ali literature.«

Nato je Jevtušenko odgovarjal na nekaj vprašanj o pesnikih in pisateljih, ki jih najbolj ceni. Ko je govoril o slikarstvu, je na vprašanje, če je zanj prav tako globoko zanimanje kot za poezijo, je dejal:

»Mogoče ne. Vendar sovjetski ljudje ljubijo umetnost. Ko je bila v Moskvi razstava Picasovejnih del, so bile pred razstavno stavbo take vrste, da so nas spominjale na vrste na kruh med drugo svetovno vojno. Mislim, da so nam te razstave, in umetnost sploh, prav tako potrebne kot kruh.«

Tako govori Jevtušenko, mlad sovjetski pesnik, ki je vzbudil s svojimi pesmimi zanimanje po vsem svetu. Pesnik, ki ga hvalijo in grajajo, ki je pri srcu mladim ljudem po vsem svetu in ki ga odklanjajo. Spregovoril je s pesmijo svoje mladosti, pesmi pa govori jo z vsakim in se ne ozirajo na barvo človeka, na njegov poklic ali karkoli. Spregovoril je z besedo delavcev s Kube, Sibirije, ravnin centralne Indije. Od vsepovsod in vsakomur.

Prevedel P. B.

POLJSKI ŠTUDENTJE V OČEH SOCIOLOGOV

Marca 1958 je Sociološki inštitut varšavske univerze napravil študijsko testiranje svetovnega nazora varšavskih študentov. V juniju 1961 so ista vprašanja krožila med študenti drugič. V prvi vrsti jim je šlo za to, da bi odkrili spremembe svetovnega nazora v letih 1958-61, hoteli pa so razbrati tudi usmerjenost teh sprememb in obsežnost tega procesa.

Med testiranjem so opazili določena nagnjena proti sekularizaciji. To je bilo na eni strani opazno v zmanjšanju zanimanja za religiozne stvari, na drugi strani pa povečanju števila ateistov. Proces sekularizacije je razviden tudi v odnosu študentov do katoliške morale. Občutno se je zmanjšalo število študentov, ki smatrajo to moralo za najboljše, narasla pa je tudi tendenca sprejemanja ostalih moralnih principov in dopolnjevanja katoliške morale z nekaterimi drugimi normami. Pretežna večina študentov smatra, da so verska vprašanja privatna stvar vsakega posameznika.

Tako zelo velika večina zelo medlo razumeva pojme kot »marksizem« ali »socializem« in prihaja k njim z različnih aspektov. Analize so pokazale, da vidi večina testiranih študentov v socializmu socialni sistem, v katerem so produkcijska sredstva nacionalizirana, privatna iniciativa pa je dovolje-

na v maloobsežni industriji in obrti. V socializmu vidijo sistem, v katerem ni občutljivejših razlik med plačami, čeprav je še daleč do popolne izenačenosti dohodkov. To je sistem, ki ne vsiljuje strogih omejitev človekovih pravic. Opazne pa so bile še nekatere druge koncepcije socializma.

Drug zanimiv problem, ki ga je odkrila analiza, je razmeroma slabotna zveza med zgoraj omenjenim pojmovanjem socializma in religioznimi pogledi. Ob vprašanju »Ali želiš, da se svet razvije v smeri socializma?« so se pokazale razlike v pogledih zelo religioznih ljudi, ko pa je bilo postavljeno vprašanje glede na vez med religijo in konkretno ideološko zahtevo, so celo te razlike izginile. Katolicizem in marksizem skoraj popolnoma izključujeta drug drugega.

V pogledu na spremembe, do katerih je prišlo med študenti v letih 1958-1961, je število ljudi, ki se smatrajo za podpornike socializma, precej naraslo; prav tako je narasel tudi odstotek ljudi, ki so prepričani, da svet napreduje proti neki gotovi obliki socializma. Na drugi strani pa ni več ljudi, ki bi bili globoko prepričani, da socialne spremembe, do katerih je prišlo, ne opravičujejo takšnega mnenja. Zelo važna je tudi sprememba, ki je bila opazna v stališču do marksizma; števi-

lo ljudi, ki se imajo za marksiste, se je dvakrat povečalo; razumljivo je, da se je s tem občutno zmanjšalo število nasprotnikov marksizma.

Primerjava med anketami iz leta 1958 in 1961 odkriva nekaj važnih sprememb tudi v pogledu na problem nacionalizacije. Pred tremi leti so skoraj vsi študentje izražali podporo nacionalizaciji kot ključni veji gospodarstva. Danes večina zagovarja nacionalizacijo srednje velike industrije in vse večje obrti v preteklih letih. Zagovarjajo pa neomejeno privatno iniciativo na področju male obrti.

Anketa je vključevala tudi nekaj važnih vprašanj glede na življenje na Poljskem v letih 1945-55. Tu je bil problem, ob katerem so opazili najbolj bistvene spremembe. Medtem ko je leta 1958 večina študentov zavzela negativno stališče do družbenih sprememb v tem času, pa je bila po treh letih situacija popolnoma drugačna. Večina je bila mnenja, da pozitivne spremembe prevladujejo nad negativnimi.

Splošen proces gospodarske in politične stabilizacije v deželi je eden od faktorjev, zaradi katerih ljudje odobravajo socializem, kljub temu, da se ne poglobljajo v njegove teoretične probleme. Ta stabilizacija pomaga ljudem, da se poglobijo v svoje osebne probleme in da se posvetijo predvsem zadovoljevanju lastnih potreb.

arber Mersad:
Dva jezdec (pero)

O humanističnih koncepcijah v sodobni slovenski književnosti

PREDAVANJE JE BILo 12. APRILA V OKVIRU SVOBODNE KATEDRE NA FILOZOFSKI FAKULTETI.

Umetnost je bila brez dvoma zmeraj ena najpomembnejših in najbolj prvinskih manifestacij humanizma. Ne le, da je najstarejša povezana s bitno osnovo slovenskega, marveč je v zgodovini družbe zadobila tudi važno zunanjo — družbeno — humanistično funkcijo; postala je eden izmed pomembnih humanizatoričnih principov, ali vsaj instrumentov zgodovinske družbe. Kolikor je trgovina, politika ipd. s svojimi instrumenti profita, nasilja itd. človeka dehumanizirala, toliko je skušala umetnost človeka spet rehabilitirati v pozitivnem humanističnem smislu.

Potemtakem lahko danes govorimo o dveh osnovnih humanističnih prvinah v umetnosti, ki nas utegnejo zanimati: o relativno ahistorični, splošnočloveški in o — historični, zgodovinsko-družbeno pogojeni. — Kot produkt človeka nosi umetnina v sebi vse elemente človeške bistvenosti, ki ni neposredno in konkretno pogojena po družbeni zgodovini oz. zgodovinski družbi, marveč recimo bolj s stariim, dolgotrajnim biološko-mentalnim razvojem človeške vrste; kot produkt družbenega bitja pa seveda nosi na sebi tudi številne značilnosti zgodovinske družbe, ki je izoblikovala človeka posameznika, recimo umetnika — ustvarjavec umetnine. Človečnost umetnosti lahko potemtakem iščemo tako v človeški izpovedi osebne stiske, spoznanja ali radosti samih na sebi in ne glede na komunikativni profil oblike, ki umetnino približuje zgodovinski družbi, lahko pa ga odkrivamo tudi v njeni navzven, družbeno angažirani funkciji, pri čemer bosta seveda način izraznega sredstva in izbira »vsebine« odigrala važno vlogo. Glede na to bomo seveda kot povsod v življenju, težko našli čiste, ekstremne primerke takšnih skrajnosti; gre le za dva shematično možna tipa umetnosti.

Marksiizem in idealistični eksistencializem skrajne demnice sta v teh območjih in interpretacijah sodobna miselna antipoda. Prvi je s svojo sociološko metodo poudaril v umetnosti predvsem navzven delujoči družbeno neposredno angažirani humanizem, drugi se je precej ekskluzivno obrnil navznoter. Ustrezno temu brani prvi v umetnosti bolj realistično (kolikor lahko izraz v tej zvezi uporabimo) oblikovalno metodo, drugi pa se bolj zavzema — razumljivo — za takolimenovano individualistično, subjektivistično oblikovanje — tako notranje kot zunanje. — Jasno je, da ima ta ali oni nazor zaledje v zgodovinski družbi in njenih konstelacijskih variantah.

Za nas postane razmerje med obema platema humanizma posebej zanimivo v prehodnih razdobjih, kakršnega doživlja slovenski kot sveta zadnjih nekaj deset let. Različne koncepcije humanizma kot odmev družbenemu dogajanju so močno, pogosto celo odločilno vplivale na književnost; še več — književnost je pogosto edini register nepovtorljivega zgodovinskega pojmovanja človeka, saj obide filozofske zavestno oblikovane koncepcije (kolikor obstajajo), črpa neposredno iz zgodovinske družbene biti ali prakse in to pojmovanje po svoje organsko vključuje v umetnino.

I.

V slovenski književnosti zadnjih dvajsetih let lahko zasledimo tri poglavitne in načine humanističnih koncepcij. Vse so organsko navezane na določene družbeno-zgodovinske premike: bodisi na revolucijo, bodisi na preevolucijo, bodisi na določene kasnejše procese v formiranju naše socialistične družbe in s tem v zvezi na vdor določenih zahodnoevropskih koncepcij v miselnost določene dela slovenske inteligence.

Če skušamo na kratko in brez posebnih pretenzij okarakterizirati prvi dve inčici, kakor se bolj ali manj kažeja v slovenski književnosti, potem bi bila podobna približno takšna:

Revolucijska varianta ima pred očmi predvsem dve različni razredni grupaciji — recimo zatiralsko in zatirano. Zatirana je v ogromni večini, zato se v skladu s svojim družbenim položajem na določeni stopnji zavesti upre, revolucionirna v smislu določene miselnosti (marksistične). V neposrednem boju si zastavi konkretne ideale, ki ustrezajo pojemu in zahtevam tega boja; tako je zanjo človek

(človek) tisti, ki se neustrašeno, pogumno, pošteno in ne glede na izpostavljanje lastnega življenja bori za uresničitev revolucije; nujno pripada zatiranemu (proletarskemu) razredu. Nasprotno pa je slab človek (proletarski) sploh ne več človek tisti, ki se vsek (ali pogosto sploh ne več človek) tisti, ki se proti revoluciji bori in aktivno predvsem dva tipa človeka; nazorno shematizirana, da bi bila idejna ločitev v viharnem revolucijskem času toliko očitnejša, jasnejša in učinkovitejša: človeka-revolucionarja in človeka-kontrarevolucionarja. Med seboj sta se razlikovala ne samo po svoji idejni pripadnosti, marveč tudi fizično in karakterno (vse v prid prvemu). Glede na to, da je morala širiti revolucionarjsko idejo med najširše plasti in da je bazirala na ideologiji, ki je v osnovi in še posebej v akciji stonela na antagonizmu dveh različnih razrednih grupacij, je bila takšna dvojna tipizacija seveda do neke mere organska in življenjska. — Što je pač za ostvartitev ideje, ki bi omogočala vboljše življenje šele prihodnjim rodovom (pogostno geslo), zato eno samo človeško življenje spričo takšnih idealov ni bilo kdovekak pomembno. Družba, se

pravi zrevolucionirani del družbe, je to življenje sprejel kot nujno žrtve revolucije. Žrtvovali se za stvarje je bil najvišji humanistični princip.

Kmalu po končani neposredni revoluciji je seveda sistem dveh različnih grupacij kot družbeno najnost izgubil. Revolucija se je v svoji osnovni postavi uresničila. Ker pa predvideva marksizem v brezrazredni družbi družbeno enakopravnost vseh njenih članov in ker bi se z odpravo razrednih nasprotij ta pogoj moral začeti uresničevati, se je začela spontano porajati nova humanistična koncepcija. Namesto prejšnjih dveh v razrednem smislu etično, moralno, biološko itd. pobarvanih neživih tipov, stopi sedaj v ospredje misel o tako imenovanem »malem človeku«. Slaherni, še

Matjaž Kmecl

tako nepomemben človek, celo kontrarevolucionar, nosi v sebi a priori človeško vrednost, ki ga bistveno loči od živali. V slovenski poeziji je ta miselnost prišla najprej do izraza v odporu proti tkim. skramparski poeziji. »Kramparstvo je bilo namreč kot miselnost tipičen zbiratični razredni podaljšek revolucijske humanistične koncepcije in je kot tako podrejalo človeka-posameznika splošnejšim principom. Umetnost se je kot tenkočuten registarior npr. hitro uprla znanl »kramparski« zavedi, da mora poet pei predvsem o tem, kako dela, kako je delal in kaj bo naredil, da bo družbi koristen in da ne sme peti o nekaterih preveč intimnih, sprivatnih čustvih (erotika, ironija kot izraz »nekonstruktivnega pesništva ipd.).

Iz te miselnosti se oblikujejo pesniški Pesmi štirih, revija Beseda, novelisti Novi in drugi. — Ker govori o malem človeku, torej o povprečnem človeku nasprotno, vtraja ta književnost pri konkretnem, jasnem, realistično-objektivistično izoblikovanem pisanju, ki naj bi tudi na zunanji komunikativno ustrezal malemu človeku. Poudarja posameznika, njegovo zgodovinsko izgubljenost in pomembno nepomembnost, ob tem se večkrat hudo razžalosti, zato ga naslednja koncepcija tkim. oz. samolimenovane »kritične (borbene) generacije« pomenjuje s »sentimentalnim humanizmom« (spominja se serije značilnih ruskih filmov kot »Balada o človeku« ipd., ki vsi oblikujejo takšnega navadnega človeka — nasprotno — recimo — liku heroja Matrozoza, ki se s svojim telesom vrge na strojno, da bi tovarišem omogočil prehod; prav tako se velja spomniti npr. značilnega izraza v Pesmih štirih, ki je prepoln »nekostne in splošnosti ipd.).

Koncepcija »sentimentalnega« oz. recimo raje »apriornega« humanizma je v imela hudo pomanjkljivost — da je bila namreč zelo nedoločna v opredeljevanju tistega apriornega človečnosti deleža, ki naj bi bil vsakemu človeku dan. Zato je nudila neštete zelo elastične možnosti

za praktično izražanje oz. izkrivljanje, kar je zlasti hitro ugotovil določen del birokracije, kakor tudi določen del inteligence — seveda vsak po svoje. — O tem bom postavim samo najosnovnejšo tezo: takoj ko je bila koncepcija legalizirana, se je za njo začela skrivati privatna iniciativa najbolj zanikrte mentalitete (gospodarski kriminal in sistem sankcioniranja tega kriminala, še posebej ob ljudeh, ki so vsaj minimalno pozitivno sodelovali v revoluciji).

Takšna etična in moralna brezbravnost, dalje občutek pomanjkljive sodelzebe v dogajanju — spričo omenjene koncepcije in še nekateri drugi vzroki so revoluirali zlasti del mlade inteligence, ki je začel mrzlično iskati poti h konkretniji koncepciji humanizma. Ker se je proces s koncepcijo »apriornega« humanizma usmeril od kolektivne družbe oz. zgodovinskega kolektiva v posameznika, je tudi nova koncepcija sprejela posameznika za izhodišče, le da je hotela tega posameznika iz prejšnje zgodovinske splošnosti izdiferencirati; želela je konkretno opredeliti tisto meglino, z ničimer določeno, splošno, apriorno človeško bistvo. V svojem iskanju je nujno trčila na posamične veje zahodne eksistencialistične filozofije.

Ce se spomnimo ene same misli iz Heideggerjeve knjige Sein und Zeit (Bit in čas), nam bo postala ustreza preusmeritev jasna tudi z vidika adekvatnosti glede na zahodnoevropski razvoj (to mislim predvsem na pojem smalega človeka, ki je hudo blizu pojmu »niveliziranega človeka«). Heidegger piše: »Kdorkoli ni ne ta, ne oni, niti jaz niti ne kateri drug niti voča vseh. »Kdorkoli je nevtrno, brezosebno... V tej neopazljivosti in neugotovljenosti razvija brezosebno svojo diftaturno. Sedaj uživamo in se zabavamo, kakor se običajno zabava; beremo, gledamo, sodimo o umetnosti kakor se običajno gleda in sodi; umikamo se pred smasov kakor se običajno umika; žali nas to, kar se običajno ima za žaljivo. Brezosebno, ki ni nič določene in kar so vsi, seprav ne, ki ni voča, predpisuje način biti vsakdanjosti... » Zadošča, da termin »kdorkoli« zamenjamo z izrazom »malem človeku in da si ob tem citatu priključimo v spomin Kermaunerjeva uvodna razmišljanja v prvih številkih Perspektiv, pa lahko hitro zaslitimo intenziteto adekvatnosti oz. vzorovanja. Lukács piše v Razkroju uma, da so tovrstne pasaje najučinkovitejši del Heideggerjeve filozofije in da je prav zaradi njih doživel tolikšen odmev. Menim, da je poleg objektivnih vzrokov tudi pri naši varianti te miselnosti učinkovala na mlado inteligenco prav ta plast razglabljanja; še posebej, ker gre v osebi Tarasa Kermaunerja za izredno sugestivnega in inteligentnega interpreta.

S temi kratkimi zapisi želim podati le okvirno bešen prikaz razvoja humanističnih koncepcij pri nas. Kdor pozorno bere Perspektive, mu mora biti nova koncepcija že nekaj časa bolj ali manj jasna. Zaradi lažje razumljivosti pa bi jo, seveda spet zelo bežno in v površnih obrisih, orisal (preprosti in dolgi jasn povzetek lahko najdemo tudi v polemiki med Brankom Rudolfom in T. Kermaunerjem v reviji Nova obsorja).

Problem se vleče v slovenski književnosti pravzaprav že od Kocbeka sem (Strah in pogum, 1951). Kocbek sicer izhaja iz bližnje personalističnih koncepcij junaki njegovih filozofsko tendencičnih novel doživljajo v tipično eksistencialnih situacijah (na robu med življenjem in smrtjo) svoje personalne revolucije (odločanja, neke vrste posodobitve aristotelovske katarze); — te revolucije pa potekajo v območju spora oz. disonanc med posameznikom in družbo, med posameznikovo suverenostjo in konvencijo — torej v območju, kjer se začena tkim. samoodtujenjski proces. — Bolj dosledno ko namreč človek sledi svojem osebnemu bistvu, v ostrejši konflikt prihaja s konvencijo. Ker pa se mora kot član zgodovinskega kolektiva konvenciji podrežati, zataja s tem samega sebe, se v bistvu dehumanizira. (Heidegger: Nepristnosti vsakdanjega bitja — izgubljenosti biti — je krvna družbena bit.) — Še več. Posamezniki začno kmalu konvencijo izrabljati za upolnščanje sočloveka v vsem njegovem bivajočem območju. Skriti za konvencijo kradejo

Vinjeti na tej strani: Anica Hladnik

človeku vse — od materialnih do duhovnih vrednot in mu vsiljuje svoje. — Edini izhod, da se temu izognemo in da se izognemo samoodtujenjskemu procesu nasprotno, je ta, da se »samouresničujemo,« proces, ki sledimo svojem notranjemu suverenemu bistvu (Heidegger: Človek mora postati bistven, mora se pripravljati na to, da bo znal poslušati in razumeti skile vestie in tako dozoreti do sočlovečnosti). — V umetnosti je takšna miselnost privedla do sorazmerno zelo skrajnih subjektivizmov, vsebinskih in oblikovnih; govorimo o tkim. avantgardistični literaturi, kot o literarni skrajnosti te koncepcije. (O nekaterih njenih pro-

blemih je v lanskem letniku Perspektiv razmišljanje Jšana Blocha-Michela: esej je zanimiv in vsakomur dostopen, zato ga topot ne kaže povzemati.)

Današnja slovenska književnost živi v znamenju vzporedne mešanice vseh treh (ali vsaj dveh) koncepcij. Za slovenskega intelektualca pa je trenutno najaktualnejša in najzanimivejša poslednja, ker skuša nekatera družbena nasprotja reševati z vidika, ki je za današnjega slovenskega intelektualca in za njegov položaj v naši družbi zelo privlačno in blizu.

Osnovna razlika med njo in prejšnjima dvema je pač v tem, da se poskuša ta, kar se tiče posameznika, ogradiiti od nekaterih praktičističnih in objektivističnih pojmovanj, da se nadalje poskuša v takšnem smislu subjektivistično zapirati, medtem ko sta prejšnji dve v svoj koncept vsaj deklarativno in sajemal najširše smasov; bodisi v tipičnih predstavnikih revolucije in kontrarevolucije, bodisi v oblikovanju pojma smalega človeka. — Prav ta osnovna razlika pa odpira tudi vprašanje načelnega značaja, vprašanje o aktualizmu in dejavni moči sodobnih humanističnih koncepcij, kakor se infiltrirajo v sodobno slovensko književnost. (Dalje prihodnjid.)

Ljubezen brez nadomestka

Stvaritve Dušana Vukotiča so poznane po svetu že nekaj let in marsikateri med njimi je žela tudi mednarodno priznanje. Zato nas ni presenetila odločitev selekcijske komisije, ki podeljuje vsako leto najvišjo filmsko nagrado »Oscara, da uvrsti v naj-obji izbor risanih filmov poleg štirih ameriških, tudi Vukotičev »Surogate«. Ze sama nominacija tega filma, ki je bil sicer že nekajkrat nagraden doma in na tujem, v najobji izbor, je pomenila ponovno priznanje, novica pa, da je bil v zaključnem glasovanju izbran za najboljšega, je bila triumf. To je bil triumf celotne jugoslovanske kinematografije, ki ji je bil s tem podeljen prvi Oscar in bil je to seveda tudi triumf Vukotiča — umetnika.

Gre pa tu še za eno pomembno priznanje: to je priznanje zagrebški šoli risanege filma, ki pomeni hkrati tudi potrditev njenega koncepta. Ta koncept se je oblikoval v vsem dosedanjem obsežnem delovanju umetnikov te šole in njegove bistvene točke zasledimo v samem »Surogate«. To je moderna, netipizirana risba, katere bistven element je črta v vseh njenih oblikovalnih lastnostih, dosledno izražanje preko risbe, pri čemer omejujejo dialog na minimum in velika širina v tematskem pogledu od preprostih tem, ki jim je namen zgolj zabavati, do družbeno aktualnih. Omenjeni koncept je nedvomno širok, a prav ta širina je njegov najpomembnejši element; takšno širše gledišče so zahtevali današnji družbeni pogoji, kot njihov odraz pa sam razvoj risanege filma, pri čemer je to gledišče pridobilo kvalitativen pomen v njem. Tu mislim predvsem na razširitev pri tematiki, s katero so se risaneemu filmu, kot spremljevalcu in kritiku sodobnega življenja, odprle nove možnosti, katerih nastop je bil čedalje bolj nujen; v tej tematski razširitvi so v bistvu pogojene tudi ostale značilnosti zagrebške šole, predvsem moderna tehnika in elastičnost v izrazu, ki ju je namen risanege filma od samega zabavanja razvil do obdelave sodobnih problemov, se je dvignil tudi na novo, višjo umetniško raven.

Le v takšnih pogojih je lahko prišlo do ustvaritve takšnega filma kot je »Surogate« in pri tem ne pisati v superlativih, je skoraj nemogoče. To je izazito intelektualno delo z jasno in dosledno izpeljano idejo. Ideja sama je lirico subtilna, v njej nam Vukotič izpoveduje svojo vero v ljubezen kot tisto neposredno človeško čustvo, ki ga ni mogoče potvortiti; v svetu, polnem nadomestkov, ostane edini ljubezen brez nadomestka. S tem pa postane ta svet nepopoln, mit o njegovi vsemoččnosti je porušen in kmalu se pokažejo še druge njegove pomanjkljivosti, tako pomanjkljiv svet nadomestkov pa je nesmiseln in zato propade. Vukotič je dal tej ideji s svojo oblikovno sposobnostjo dovršen izraz. Njegovi liki so edinstveni, vsak zase so posebna stvaritve, delo izredne fantazije; črto kot izrazno sredstvo obvlada Vukotič mojstrsko in z njo more izraziti vse, kar se oblikuje v njegovem duhu. Tako široko tematsko obzorje pa zahteva sebi odgovarjajočo tehniko izraza, ki jo moremo tudi že zaznati v Surogate, to je abstrakcija. Nobenega dvoma ni, da Vukotičevi liki v Surogate mejijo na abstrakcije; da bi ostal njegov abstraktni in s tem tudi univerzalni izraz popoln, je Vukotič izločil iz svojega dela sleherni dialog in ga izključno nadomestil z gibanjem in odlično glasbeno spremljavo.

I. Paš

NAMESTO »PREDSTAVLJAMO VAM«:

NEUREJEN ZAPISEK

Zgodilo se je v vrvežu nekega popoldneva (lahko se bo zgodilo tudi jutri ali kdakoli), ko sem srečal znanca, s katerim sva hodila več let skupaj v gimnazijo. Pravzaprav ga nikoli nisem dobro razumel. Sedaj študira menda na filozofski fakulteti. Bil pa je tudi marsikje drugje. »Ves,« mi je rekel skoraj brez uvoda, »še ko grem takole med ljudi, ko tamam ves popoldan po mestu, ne da bi kaj hotel, se začira name misel: MED LJUDMI SI LAHKO SAMO SE BOLJ SAMOTEN.« Pravi hiengovski junak, sem si rekel. Zakaj stavek bi lahko prebral na katerikoli strani nove listične zbirke Planota ANDREJA HIENGA, ki je izšla lani pri Cankarjevi založbi v Ljubljani. Nekaj besed mimogrede. Andrej Hieng je mlad slovenski pisatelj, ki je do sedaj tiskal tri zbirke novel. V prvi, s sodelovanjem Frančka Bohanca in Lojzeta Kovčiča, je objavil dvojce novel, Noži in Onkraj lvide je roža. Kasneje je pri mariborski založbi Obzorja tiskal samostojno zbirko Usodni rob, zadnja zbirka, o kateri govori ta neurejen zapis, pa je prikaz pisateljevih literarnih prizadevanj in doganj zadnjega časa.

Planota. Ljudje se srečujejo in govorijo drug mimo drugega. Iščejo se in se ne najdejo. Njihova govorica je ljudem tuja, nimajo pravih besed. V njihovih ustih, pod jezikom, je težka granitna egipčanska beseda SAMOTA. Neizgovorljiva kot kamen. Ne CLOVEKU CLOVEKU VOLK ampak CLOVEK CLOVEKU SAMOTA, NEZNANKA, CLOVEK CLOVEKU PESEK itd.

Znava sem srečeval znanca iz gimnazijjskih let. Govoril mi je o HIROŠIMI in NAGASAKIJU. SAMOTNEŽ, mu pravim. Kamer, namesto goada. Andrej Hieng piše premišljeno, iče in ubira samostojno pot. Ne glede na komunikativnost. Piše med vrsticami. Asimptotično se približuje njegovim junakom, posem jih nikoli ne razumemo. Iz enostavnega razloga, ker morda nismo laki. Njegove novele bi lahko imenovali tudi novele o SMRTI. Kajti vsaka samota je smrt zase. Smrti ne maramo. (Spominja nas na gibljiva, peščena tla).

Govorimo o družbeni angažiranosti umetnika. Nekaj sem prebral: Vprašanje registriranja tekočih problemov in tolmačenje tekočih problemov iz tega ali onega idejnega aspekta je prav tako stvar narave umetnika kot narave publicista. Idejne smernice ustvarjaveca so zadeva samega ustvarjaveca. Nihče mu ne more predpisati, kakšne idejne smernice mora imeti, le bo dal sam sebi, morda niti ne razmišljajoč o njih, na osnovi svoje narave, svojega notranjega bistva, na osnovi svojega odnosa do družbe in odnosa družbe do njega.

Hiengove novele so vsakomur zanimivo branje. Nenavadno in prav tako nas privlača. Za svoje

junake ne najde rešitve. Išče jo bravec sam. Gibljejo se neke do Camusovega spoznanja absoluta, vendar ga ne dosežejo. Zgodi se, da njegov junak, neke na oglu ulice nenadoma zasliši, da je življenje iracionalno, zasliši nesmisel med iskanjem sreče in zamolčitvijo sveta. Vendar do tega spoznanja ne pride, ostane le pri slutnji, ki mu ne da (v svoji negotovosti) močnost razumskega revoita. Posledica tega je samota in beg pred njo, ki pa je neuspešen.

Hieng je pisatelj, ki obeta. Kot literat se ne spoprijami z dejstvi apriori, sam se hoče dokopati do svoje resnice.

In znanec, ki ga srečujem? Samotnež... Ne vem, kam bi z njim.

Peter Breščak

Na bregu spoznanja, v brezčasnem soju, ki je nemara tudi od dobrih ali zlih oči, brz ko prislunemo, se ozremo in se nam prikaže ravnina, koder so razpostavljene čiste, dejal bi — dokončne in povsem določene stvari; na tem bregu neke je mesto nestalnega peska, so gibka tla, ki nam ne dajo, da bi se trdno ustopili, in vsakršna gotovost se tam izpreminja (čemu se pač slepiti) v svoje nasprotje, v bolečino zavoljo zmede, hujšede od prvih korakov smrti za ovinkom. Ure tečejo mimo. Galebci so se zbudili in kriče nad zalivom. Omotica raste in pada, človeku ne more biti mar, kam ga zaneso, kako in zakaj.

Andrej Hieng, iz novele
Marisa — Tri samote

Usoda nekega dekleta

Domači film »čudno dekle«, ki je nastal v proizvodnji beograjskega podjetja Avala film in ki je pisal te dni tudi na spored ljubljanskih kinematograf, je zgodba dekleta, ki je napačno začelo z napačnim človekom in si je nato obesilo okoli vratu opozorilno tablico z napisom Pazi, grizem! Iz tega, nekoliko skonstruiranega ozadja, se odvija nato pred gledališčem nadaljnja usoda tega dekleta, ki pride študirati v Beograd in tu po naključju spozna pravega fanta, ob katerem v njej oblikovno preraste nezupanje, vera v resničnost neposrednih medčloveških odnosov, v resničnost prave ljubezni. Film obravnava vsakomur sodobne probleme in treba je priznati, da jih obravnava mnogo bolj kompleksno in zato tudi na drugi ravni kot dosedanja takšna naša filma »Nočni izlet« in »Igre na gradbišču«. Tudi po oblikovni strani je v filmu določen napredek, njegova izrazna tehnika je filmska, dialog, ki je že leta in leta ena poglavitnih slabosti našega filma, je tu na mnogih mestih duhovit in kar je glavno, tekoč. Vendar pa ima film tudi hude slabosti. Predvsem je v filmu mnogo preveč dialoga, tako da to ni več dialog, ki naj gradi filmsko fabulo, temveč je to dialog zaradi dialoga, pri čemer je na mnogih mestih izključno preracunana na uspeh pri publiku. Druga poglavitna slabost filma je njegova razbitost; prizori se menjavajo neverjetno hitro, tako da gledavec izgubi občutek za celoto in se mu zdi, da gleda niz kratkih prizorov v sicer ločenem zaporedju, ne pa enovitega filma. Med hibe filma lahko prištejemo tudi začetne prizore, prav tako pa tudi končne. Prvi, ki nam prikazujejo srečanje Minje in Peđa, so na silo ustvarjeni, nesrečni in zato navilni. Sam zaključek zgodbe, ko Minja dokončno spozna Nenadovo plemenitost in se sčleno ne zanj žrtvovali, je že vseboval nevarnost, da se sprevrže v osladien happy end. Tej nevarnosti Zivanović očitno ni bil dorasel. Njegov konec je vse preveč nežno zanesen, pri čemer je to zanesenost v bistem osladnem pomenu, ki je tako pogosta v nemških filmih. Poglavitna teža filma sloni na igri Spele Rozinove in treba je reči, da je bila kos svoji odgovorni nalogi. Njen napredek je očiten: pred nami ni več tistih »Spela, ki jo poznamo iz Nočnega izleta, temveč izjavka, ki si je že zagotovila svoje mesto v jugoslovanskem filmu

I. Paš

Za bolj resno sodelovanje

Direktorji mariborskih visokih šol (v drugi vrsti)

Nadaljevanje z 2. strani
kanih in predstojnikov. Med predavatelji slišijo študentje pogosto njihova privatna mnenja o reformi, o njeni preuranjenosti in tudi nesmiselnosti, o težavah, ki nastopajo in o njihovi zaskrbljenosti nad usposobljenostjo študentov. Studentje sami vidijo natrpanost programov, preobremenjenost s študijskimi obveznostmi in površen, bežen način priprav na izpite.

Kritike so deležni predvsem učni programi in prestopni pogoji, ki so velikokrat podobni umetnim pregradam, s katerimi skušamo študente odvrnati od nadaljnega študija. Zdi se nam, da bi ob obstoječih pogojih imeli bodoči tretji letniki kaj skromno število študentov. Univerzitetna uprava je veliko storila, da bi se te umetne pregrade kar najbolj odpravile. Mislimo, da bi jih bilo treba najbolj odločno odstraniti, ker je popolnoma zgrešeno vršiti selekcijo z umetno skonstruiranimi posegi, če ne moremo drugače.

Bolj kot prej se danes postavlja vprašanje učbenikov. Spet se postavlja tudi vprašanje študijskih programov, ki jih trenutno na nekaterih fakultetah še vedno nimajo. Zda je končno že vendar napočil čas, ko bi bilo potrebno to vprašanje urediti, saj kaže, da se bo stvar spremenila v pravljico o jagi babi in polžu. Ker so programi eden osnovnih pogojev za uspešen študij, nikakor ne bi smeli dovoliti, da postane ta problem v našem visokem šolstvu imanent. Do neke mere je iz tega neresenega problema viden tudi odnos in odgovornost pedagoškega kadra do mladih ljudi, ki so jim prepuščeni.

Referat se je v svojem nadaljevanju dotaknil še vrste vprašanj. Tako je naglasil, da bi imeli zelo pozitivne reperkusije na študente in prakso poklicni naslovi. Ti naslovi ne bi smeli biti akademski, pač pa naj bi dajali poklicno usposobljenost za določeno delovno mesto. Govora je bilo tudi o izredni ekspanziji višjega šolstva v nekaj zadnjih letih. Opraviti imamo s šolami, ki daje neko zaključno znanje in so specializirane značaja in šolami, ki dejansko predstavljajo prvo stopnjo študija na fakultetah. Vse to je namreč pomembno zaradi statusa teh šol in seveda študentov in možnosti nadaljevanja študija na višji stopnji.

Referat se je ob izredno intenzivnem študiju dotaknil tudi zastarelih pedagoških in znanstvenih metod pri študiju. Še vedno imamo opraviti z zastarelimi predavanji eks katedra, mnogokrat z branjem predavanj-zapiskov itd. Referat se zavzema za nove bolj intenzivne metode študija, ciklusni študij, večje število izpitnih rokov itd.

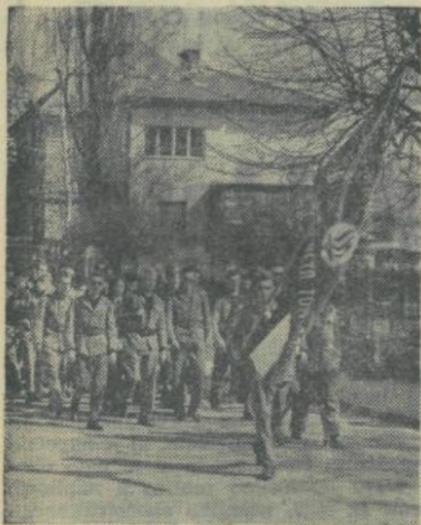
Vloga Zveze študentov

Vloga ZSJ je bila v procesu reforme visokošolskega študija vidna in pozitivna. Izgleda, da je v sedanjem obdobju, v tem, morda najtežavnejšem obdobju, naša vloga nekoliko manj vidna. Morda je vzrok temu dejstvu, da smo študentje preveč zaprti v svoj krog. Toda pozitivno je, da pojmujemo kot izredno pozitiven in pomemben proces, ki bo imel zelo dalekosežne posledice in zahteva temeljito in

naporno delo. Kot člani posameznih zavodov smo dolžni ta proces pospeševati in usmerjati, se v njem aktivno angažirati. Dolžni smo s konstruktivno kritiko opozarjati na napake, obsojati zgrešena pojmovanja tako prakse, pedagogov in še posebno med študenti samimi. Prvenstveno smo dolžni v naših vrstah razsvetliti nejasnosti in dvome, ki izvirajo iz trenutnih slabosti in pomanjkljivosti. Pomembno je, da gledamo na reformo kompleksno in ne pozabljamo njene velike vloge pri demokratizaciji visokega šolstva. Ker se že danes čuti, da sistem družbenega upravljanja kljub uspehom, ki jih je dosegel, ni dovolj razvit, bi morali postaviti zahteve po njegovi razširitvi in zblizanju s pedagoškim procesom, ki poteka na naših zavodih. Organi družbenega upravljanja bi morali prodreti tudi na oddelke. Sveti oddelkov bi bili oblika, ki bi neposredno zainteresiranim organizacijam, študentom in pedagoškemu kadru, omogočali nepo-

sreden vpliv na vsebini študija. Tja bi se lahko preneslo tudi odločanje o finančnih sredstvih, o iskanju lastnih dohodkov brez nevarnosti, da bi oddelki prerasli v nove fakultete.

Potreba po vsestranski angažiranosti ZSJ v procesu reforme se v polni meri čuti tudi danes. Še vedno je polno vprašanj, ki znotraj visokega šolstva čakajo na odgovor. Vsestranski razvoj, ki smo ga že večkrat omenili, je ob uspehih pokazal tudi težave, katerih analizi bi morali posvetiti maksimalno pozornost, če bi hoteli, da bi bila naša organizacija vedno sposobna določiti svoja jasna stališča do raznih problemov. S temi problemi je potrebno prodreti izven ozkih meja visokega šolstva in jih povezati s širšim dogajanjem. Vsega tega pa ne bo mogoče doseči brez doslednega aktiviranja najširših množic študentov, ki morajo čutiti te probleme tudi kot svoje in za katerih reševanje se morajo čutiti tudi poklicane.

Brigadirji brigade »Toneta Tomšiča« so se vrnili na svoje fakultete, nazaj k učbenikom in pripravam na izpite v bližnjem juniju. Peti partizanski pohod študentov prava z vseh fakultet v državi je končan. V petih dneh so udeleženci pohoda — deloma z avtobusi, deloma peš — obiskali kraje, znane iz NOB, na Notranjskem, Primorskem in Gorenjskem.

Požrtvovalno delo organizatorjev večmesečne priprave so rodile uspeh. z ljubljanske pravne fakultete in Namen pohoda, da

- obuja med študenti prava tradicije narodno-osvobodilne borbe
- utrjuje bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov
- krepi vezi in izmenjavo izkušenj med študenti
- prikaže gospodarske, kulturne in turistične posebnosti dela naše ožje domovine,

je bil v teh petih, sončnih dneh, dosežen.

Mi, udeleženci partizanskega pohoda — bilo nas je več kot 240 študentov prava iz Beograda, Zagreba, Sarajeva, Skopja, Novega Sada, Prištine, Niša, Splita, Maribora in Ljubljane — smo v teh petih dneh bili bralci. Knjiga, ki je bila pred

HEJ BRIGADE HITITE ...

nami, je bila obširna in velika, tako velika, da smo lahko po njenih straneh hodili in se vozili. Njen naslov: Narodno-osvobodilna borba v Sloveniji. Šest udobnih Kompasovih avtobusov, pa tudi naše noge so nam pomagali, da smo jo odprli čimvečkrat in prebrali čimveč strani. V kratkih, toda nepozabnih dneh pohoda smo lahko spoznali le nekaj poglavij: Ljubljano, Notranjsko, Primorsko in Gorenjsko.

Organizatorji pohoda so nam na mnogih krajih omogočili, da smo srečali ljudi, ki so pred dvajsetimi leti z orožjem v roki zapisali prve besede v to tako dragoceno zbirko spominov na težke, krvave dni.

Mi, študentje, živimo sedaj, takrat smo bili premladi. Pravijo, da pozabljamo na ta štiri leta neizprosne borbe za svobodo, da se odtujujemo ciljem, za katere so se starejši borili, za kar so mnogi žrtvovali življenje.

Stampetov most, ožgana Postojnska jama, partizansko grobišče na Vojšćici, tiskarna »Slovenija« v grapi pod Vojšćim, bolnišnica »Franja«, Dražgoše, Begunje...

Diverzant kapetan Tušar, partizanski zdravnik dr. Voljčak, prvoborec major Lušina, narodni heroj polkovnik Dežman...

Kdor enkrat obišče te kraje, sliši iz ust teh preživelih, neustrašnih borcev, kako so se skupno s svojim tovariši borili, — ta tega več pozabil ne bo!

»Živeo bratski narod Slovenije!« — je zaklical brigadir iz Beograda od vkorakanju v slavnostno okrašeno Idrijo. »Živeo!« — je v odgovor zagrmela brigada. Bratstvo, ki se je kovalo med NOB, obstaja še zdaj. Partizanski borci, ki so nam pripovedovali o borbah z okupatorjem, so govorili zdaj slovensko, drugič srbohrvatsko, večkrat pa tudi vsem razumljivi »narodni jeziku«.

V Zelezniških so prebivavci sprejeli brigadirje v svoje hiše. Moji gostitelji so bili

kar razočarani, da sem »samo iz Ljubljane«. Zgovorni Splitčani so se z gospodarjem in družino zaklepetali pozno v noč. Zjutraj pa niso mogli oditi, preden niso pospravili obilnega zajtrka.

Zato še enkrat: »Živeo bratski narod Slovenije!«

Na zboru brigade v Ljubljani smo si nekateri veterani s teh tradicionalnih pohodov spet stisnili roko. Le malo nas je še, ki smo bili na drugem maršu v Makedoniji. S prvega, čez Kozaro, ni nikogar. Mnogi so od tedaj, pred štirimi leti, že diplomirali. Spet se enkrat zavem, da sem študij že malo potegnili, obenem pa mi zaradi takih in podobnih tovariških srečanj ni prav nič žal, da sem še študent.

Voznja v avtobusu, še bolj pa nenaporna hoja po cesti, je prava prilika za medsebojno spoznavanje. Nekateri pravijo, da tudi ob hoji navkreber spoznaš mnoge kolege, vendar se z njimi ne meniš o pogojih študiranja in izpitnih režimih, nabiraš pa si izkušnje, dragocene, v potu svojega bira. Še posebej, če je njena torba prece zajetna.

Pohod je za nami. Slekli smo uniforme, pozabili na napore hoje po Jelovici. Ostala so nam nepozabna doživetja. Morda mi kolegi iz Beograda, Skopja ne bodo poslali fotografij. Vendar na te dni pohoda po Sloveniji ne bomo pozabili. Dogodek za dogodkom bomo izluščili iz pozabe... Pripovedovanje terenca od spomeniku na Ulaki, rafal mitraljeza v temi Postojnske jame, tiskarni v globoki grapi, miting v Zelezniških, Mirkajlo in njegova pomenima, sneg na Jelovici, koncert partizanskih pesmi v Kranju, izlet na Bled in v Vintgar...

Ti spomini bodo potegnili iz pozabe še ljudi, ki so nam to nepozabno doživetje pripravili. Komandant Marko, intendant Božo, kulturnik Drago, Mira, Janez, oba Marjana, Sonja, Peter... sploh vsi delovni člani pripravljalnega odbora. Svojo nalogo

so opravil odlično. Izbrali in oskrbeli so pot in program, ki je bil več kot samo pohod in tovariško srečanje študentov prava.

Mi, udeleženci petega partizanskega pohoda — bilo nas je več kot 240 — nismo samo brali strani, ki so bile pisane pred dvajsetimi leti. Smo tudi pisali in o nas so pisali. Naše delo so le drobni zapisi o petem partizanskem pohodu študentov prava Jugoslavije po Notranjski, Primorski in Gorenjski. Nekateri so pisali za časopise, za študentske liste, drugi le zase, nekaterim pa je ostalo vse to le v mislih, v srcu. Oni pred nami so napisali »Tako smo se borili«, mi pa živimo in tem »Za kar ste se in se bomo borili.«

mac

Strojniki - v Čepovan

Študentje strojništva prirejajo v sodelovanju s študentkami Višje šole za medicinske sestre, v počastitev Dneva mladosti in 70-letnice tovariša Tita, maja meseca tradicionalni partizanski pohod. To leto je njihov cilj znani partizanski kraj Čepovan na Primorskem.

Odšel nosi proletarsko zastavo, ki jo je dobil od glavnega komandanta slovenskih partizanskih odredov, dolgoletnega revolucionarja in narodnega heroja tovariša Franca Leskoška-Luke. Zastavo z imenom »Franc Rozman-Stane« bodo ponovno ponesli po partizanskih poteh.

Mladina, športniki!

UZIVAJTE ČIMVEČ JUZNEGA, VITAMINSKO EOGATEGA SADJA IN SADNIH SOKOV!

Export-Import
»SLOVENIJA-SADJE«
LJUBLJANA,
TITOVA 19/VIII

Trgovska predstavništva v Mariboru, Bohovi pri Mariboru, Celju, Beogradu, Skopju; skladišča v Volčji dragi in Kanalu; hladilnica v Zalogu pri Ljubljani.

Nemogoče je...

...pravijo nekateri ljudje, da bi Tribuna začela tedensko izhajati. Še bolj nemogoče je biti povsem prepričan v to, kajti Tribuna v kratkem začne tedensko izhajati. (Stavne listke pošljite na naslov: Joahim, urednik humorja, Njivska ali Poljanska 6).

...dobliti skripta, naprimer na pravu, za kakšen zaguljen predmet.

...organizirati letošnje brucovanje pravnikov.

...hoditi v hribe. To je pravzaprav čisto mogoče. Nemogoče pa je način hoje. Hodiš namreč s plavutkami za podvodni ribolov, namesto z gojzericami.

...pripeljati avtomobilček izza meje. Nekateri študentje so postavljeni pred dejstvo, da začnejo resno študirati.

...vse, kar ni mogoče.

...obiskati vse kinodvorane in si ogledati filme jugoslovanske proizvodnje in si pri tem ne kupiti v prvi prodajalni krepko vrvice, ki jo potem v lično zavitem paketu pošlješ producentu, režiserju, glavnim igravcem in še komu.

...naštudirati izpit za junijski rok. (Narava nas je tako prizadela! Sonček je kupil v vsemirju še eno stovratno žarnico in nas neusmiljeno preganja iz sob in knjižnic.)

...pojesti za jutranjo malico vse knjige, ki jih hranj nučka (Narodna univerzitetna knjižnica). Še bolj nemogoče je pojesti za kosilo celo stavbo. Najbolj nemogoče pa je, če ne poješ nihi knjig, nihi stavbe, ampak napišeš poslovilno pismo svojim staršem in jo mahneš v prvo restavracijo in naročiš porcijo solate. (Ta vic je že klasičen).

...vedeti, kdaj boš diplomiral. (Kaj veš, kaj te čaka za prvim vogalom!)

...danes hoditi na predavanja. (To je pravzaprav mogoče). Toda nemogoče je hoditi na predavanja z veliko, tisoč let staro uro na pesek in meriti z njo čas, ki ga potrebuje profesor, da pride s kolesom ali peš na fakulteto predavat. Še bolj nemogoče

če je meriti čas študentom, ki prihajajo na faks z avtomobilčki. Če pa bi to bilo mogoče, bi ura na pesek zaznamovala takle rezultat: profesor, ki odide ob osmih iz kraja A, je že čez deset minut v kraju B. Študent pa odpotuje z avtomobilom iz kraja A že ob pol sedmih in prispe v kraj B takrat, ko profesor že odpotuje iz kraja B proti kraju A. Tako se (po verjetnostnem računu) srečata študent in profesor le na cesti med krajema A in B. Ponavadi se ne poznata, kajti študent ni bil še nikoli v kraju B. Potem pa se zgodi na izpitu, da študent, ki je prvič pripotoval v kraj B, pobara profesorja na hodniku z besedami: Ej, kolega, delaš tudi ti danes izpit?

...študentu pisati oporoko.

...da bi bil študent naročen na list Upokojenec. Pa je vendar mogoče. Nasvet: oglej si v Akademskem kolegiju tablo: prišla pošta.

...prepričati bruca, da naj ne študira.

...verjeti, da boš prišel z avtobusom na poti v Akademski kolegij, ne da bi se vsaj enkrat zaprle zapornice.

...dokončno preštudirati študijski program kakšne fakultete, ker ti ga med tem, ko ga bereš, že dvakrat spremenijo.

...meriti telesno temperaturo z žeb-ljem.

...pridobivati zlato iz naslednje mešnice: dva koščka črnega premoga, kos gume za žvečenje (čik-gumi), blago starega, pozabljenega dežnika in dve leti študento-

vega »luftanja« (ali po domače: dve leti tujske legije).

...zameriti Joahimu za zgoraj predstojajoče vrstice, ker si je sam na jasnem, da nanj pomlad prav neverjetno vpliva.

J
O

A
H
I
M

...ob štirih popoldne, ko sončna ura tako prijetno tiktaka, študirati z glavo v čeburu vode in poleg vsega biti absolvent. Sam način je nemogoč. Ta pa je takle: glavo imaš v čeburu vode, tiščiš jo vse do dna, s prsti leve noge držiš skripta, s prsti desne pa svinčnik, s katerim podčrtuješ glavne misli. Še bolj nemogoče je, če slabo vidiš in si moraš na prste, ki ti še ostanejo, nataktniti očala. Najbolj nemogoče pa je, če to delaš v dnevu, ki se ne imenuje niti ponedeljek, torek, sredo, četrtek, petek, sobota, nedelja, ampak sploh nima imena.

...doštudirati v štirih letih. (Izjeme potrjujejo pravilo!)

...iti mimo filozofske fakultete in se ne ustaviti, kadar se iz predavalnic vsujejo germanistike. (Kaj vse so skrivale pod zimskimi plaščki!!!)

...voziti se po morju s triciklom in po Veliki planini s čolnom na vesla, ki nima niti jader, niti motorja.

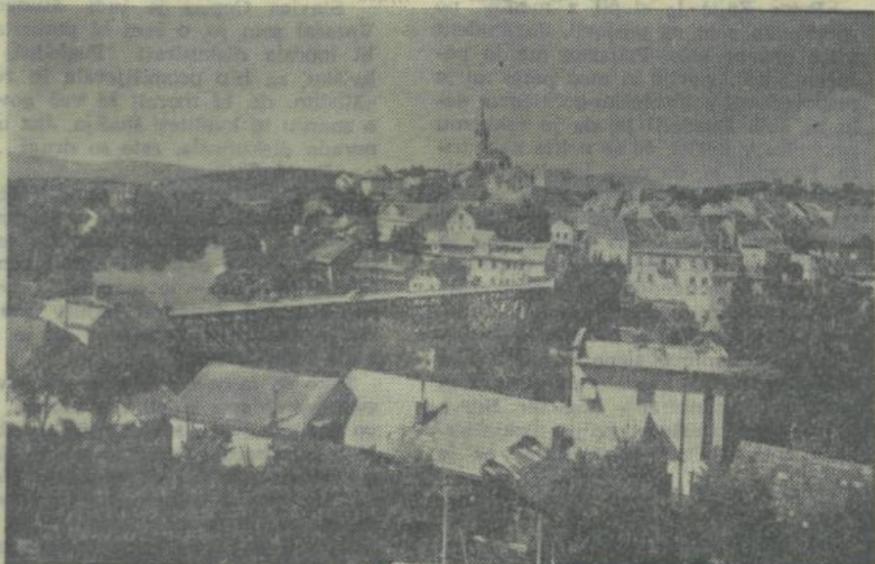
...biti tak optimist, kot je Martin, ki misli, da bo po končanem enostopenjskem študiju v podjetju upoštevan.

...pisati pesmi, ki so ljudem razumljive. Kaj bi pa kritiki rekli! Proglasili bi te za cepca in neinteligentneža.

...hoditi na fakulteto brez glave. (To je pravzaprav mogoče). Toda nemogoče je hoditi z glavo na tehtnici in imeti za protiutež tri cente svinca. Ljudje ti ne bi verjeli, ker bi bili vsi prepričani, da je utež prazna, kot tvoja glava.

...misliti, da bodo cene v študentskih domovih ostale take kot so. Še bolj nemogoče je to misliti, če si ekonomist. Najbolj nemogoče pa je povišanje cen z ozirom na štipendijo.

...verjeti, da je zemlja okrogla. (Ha, ha, ta štos je pa bolan!)

Okrajni ljudski odbor Novo mesto

čestita vsem delovnim ljudem Jugoslavije za praznik dela — 1. maj

Če pazite na svežost hrane, potem vedno svežo, zelo okusno, zdravo in visokokalorično

VITAMINIZIRANO
»ZVEZDA«

MARGARINO

Kadar kupujete margarino, pazite, da bo to naša domača Zvezda margarina, ki je garancija svežine in kakovosti.

Proizvaja jo
TOVARNA OLJA, ZAGREB

TRGOVSKO PODJETJE

»ŽELEZNINA«

V NOVEM MESTU

posreduje iz svojih centralnih skladišč v Brsljinu in Kandiji pri Novem mestu ter iz poslovalnic ŽELEZNINA — BARVE — LAKI in AVTO DELI najrazličnejše vrste gradbenega materiala, stekla, železa, pločevino, orodje, kovinsko opremo za stanovanja, gospodinske stroje, barve in lake, rezervne dele za vsa motorna vozila, kolesa, motorje in avtomobile domače proizvodnje.

Trgovsko podjetje ŽELEZNINA opravlja vse prevoze z lastnimi kamioni. Večje količine kupljenega blaga, zlasti gradbeni material, pa hitro dostavlja neposredno potrošnikom na dom.

Delovni kolektiv ŽELEZNINE pozdravlja študente ljubljanske univerze in jim čestita za delavski praznik — 1. maj.

ZA PRVI MAJ — MEDNARODNI PRAZNIK DELA — ČESTITA VSEM ŠTUDENTOM LJUBLJANSKE UNIVERZE PODJETJE

»Projekt-nizke gradnje«

LJUBLJANA, Parmova 33/III

Telefon 32-029

Izvršuje projektne naloge za ceste, mostove, vodovode, kanalizacije, hidrocentrale, melioracije, regulacije, pristaniške zgradbe, visoke zgradbe, vodnogospodarske osnove.

DELOVNI KOLEKTIV PODJETJA

Gral-Avtoobnova

LJUBLJANA — Bežigrad 11

ČESTITA VSEM SVOJIM POSLOVNIM PRIJATELJEM IN DELOVNEMU LJUDSTVU ZA 1. MAJ — PRAZNIK DELA

Oh, kako je dolga pot od Ljubljane do Maribora. Toda tisti petek je vožnja hitro minila, posebno ko smo se vračali... Bil sem udeleženec prve republiške konference Zveze študentov. S cehovskim kolegom Andrejem, ki si je vesino zapisoval potek konference in poročal v Delu, sva kot predstavnika sedme sile izza zelene mize opazovala, kako si naša študentska organizacija utira pot tudi tam, kjer je komaj zaživela. Maribor - naš novi visokošolski center. Ni slučaj, da je bila konferenca ravno v tem, v pomlad se prebujajočim in že v cvetje in zelenje odetem mestu pod Pohorjem.

JUTRO

Avtobus nas je že zgodaj čakal pred kavarno Študentskega naselja. Mudilo se nam je, zato so nekateri delegati in gostje komaj utegnili pozajtrkovati. Spomladansko sonce, ki se je s težavo prebilo skozi rahlo ljubljansko meglico, se je uprlo v steklo avtobusa in dalo slutiti, da bomo doživeli res pravi pomladanski dan brez oblačka. Po obvozu je šofer zavil proti Štajerski in med nami je zažvelo. Sprejaj so se fantje pogovarjali s šoferjem, ki je pripovedoval, katere hribe, ki smo jih videli na levi in spredaj, je že oblezel, povedal je, da je doma iz Logarske doline, da vozi že več let pri istem podjetju, da je cesta, po kateri vozimo, zanič, ker je podlaga slaba. Skratka, da je cesta sama jama, potem je povedal tisto, kako so Angleži spustili na luno satelit in tako naprej. Med pogovorom o maloobmejnem prometu in o tem, kaj ljudje vse kupujejo, pa je dajal duhovite pripombe.

Zadaj so se še enkrat domenili glede poteka konference, potem pa so pravili norčije kot vsi mladi, kadar se srečamo in ne vemo, kako bi si krajšali čas... Mimo nas je bežala Blagovica, Vrnsko, Zalec in naenkrat smo bili v Celju. Po ulicah so hiteli dijaki in gospodinje: enim se je mudilo v šolo, drugim na trg. Ura je bila točno 7,25. Po malo boljše cesti smo se vozili skozi Vojnik, Frankolovo in Slovenske Konjice. Srečevali smo avtomobile z avstrijskimi tablicami. Po njihovi opremi sodeč - kolikor se to pač more ugotoviti z bežečega avtobusa, ki mu je šofer s močnim plinom dajal hitrost okrog 80 kilometrov na uro, so bili počitniško-turistično razporejeni in pripravljeni za invazijo na Jadransko morje. Nekdo je pripomnil, da vozijo Avstrijke s seboj guvernante in smo se vsakokrat zakrohotali, kadar je mimo nas privozil mlad par in je na zadnjem sedelu sedela stara gosa s klobukom... Bilo jih je veliko, dva avtomobila na enega našega.

Pri Prelogah se je začela cesta strmo dvigati in padati. Šofer je počasi vrgel v drugo in vozili smo za tovornjakom, ki je komaj lezel v hrib. Potem smo vozili skozi Polskavo in Hoče in pred nami se je odprlo predmestje Maribora. Po šestih mesecih sem spet videl Dravo, umazano, z napogled za-

Mariborski mozaik

hrbtnimi valovi in vrtinci. Avtobus je zavozil v Cafovo ulico in ustavil. S tridimi koleni smo klecnili na štajerska tla in počakali navodil za začetek konference.

DOBER ZAČETEK

Dvoranica v petem nadstropju pod streho je ena najbolj simpatičnih, kar sem jih kdajkoli videl. Skozi okno se nudi lep razgled po Mariboru in tam zadaj se vidijo bradje; sive so v pozni spomladi, jeseni pa se napolnijo s težkimi grozdi... Razpoloženje je bilo konferenčno, resno, zadnje priprave mrzlične. Sprejeli smo poslovnik svojega dela in tako se je začelo. Milan Kučan, član predsedstva UO ZŠJ v Ljubljani, je prebral izčrpen referat, ki je pomenil osnovo za vse razprave in pripombe, ki so sledile. Nato so še Mariborčani povedali svoje: referat Janeza Petana je bil skop, kar pa mlademu predsedniku ne gre zameriti. Problematika na mariborskih višjih šolah ni tako koncentrirana kot v Ljubljani. Prijetno je bilo slediti referatom, saj je vsakdo imel pred sabo na mizi mapo z referati in si je lahko zraven pisal pripombe in podčrtoval bistva. Mariborski referat je bil tiskan na boljši papir, Kučanov je bil zgoščen, po 48 vrstic na vsako stran. Med diskusijo, ki je sledila, sem se za debelih petnajst minut odstranil v bližnjo kavarno; ko sem se vrnil, sem našel še vse kot prej: delovno vzdušje in disciplina so dajali konferenci pečat resnosti in zavzetosti.

MIMOGREDE

Sonce nas je ščemelo v oči, ko smo ob enih prekinili konferenco. Izkoristil sem priložnost in potegnil Janeza Petana za rokav. Prijazno se je odzval povabilu za razgovor, čeprav sem mu lahko iz svetlih oči bral, da bi se rad pogovarjal z našimi funkcionarji z UO-ja. Plavalas; mladenič mirnega značaja je na vprašanje, kako se počuti kot predsednik Združenja mariborskih visokošolskih zavodov, dejal:

»Moje delo je pionirsko. Združenje smo ustanovili šele pred letom in pol. Spočetka so bila združenja po šolah, zdaj pa imamo osrednji organ, tako kot druge študentske organizacije. Težave so v tem, da se nam je težko posrečilo aktivizirati vse študente pri nas, to pa zaradi razbitosti pouka in oddelkov. Ni so vsi iz Maribora, zato je naše naprezanje težko. Vsekakor pa to ne predstavlja trenutno najresnejši problem, kajti visokošolce iz mesta angažiramo pri odborih in svetih letnikov, tisti z dežele pa so vključeni v pokrajinskih

sekcijah, kjer uspešno delujejo. Meni je pravzaprav funkcija predsednika dana še v dokaj ugodnih pogojih, saj se je študentska organizacija v naši državi že močno afirmirala. V pogledu razumevanja mlade študentske organizacije pri nas pa tudi v Mariboru nocoje biti na zadnjem mestu...«

To mi je v naglici povedal, ko sva šla po stopnicah. Pri izhodu so ga čakali kolegi, ki so slišali moje zadnje vprašanje, katero se je nanašalo na študentsko kulturno življenje v Mariboru. Obstopili so naju in sprva molče spremljali razgovor, potem pa so še sami odgovarjali. Končno so še sami postavljali vprašanja: kako je to in ono pri vas, kaj ste organizirali itd... Odgovor na vprašanje o kulturi pa so takole skonstruirali:

»Kulturno življenje pri nas je precej razgibano. Pripravili smo likovno razstavo, v kratkem bomo ustanovili pevski zbor. Priredili smo zelo obiskano prireditev z naslovom »Brigada v sliki in besedi«. Studentje bero našo Katedro, list mariborskih študentov, kjer precej pišemo tudi o naši kulturni dejavnosti... Katerda 62 - pod tem naslovom je bil festival popevk, ki so jih napisali naši študentje. Priprava za brigade je bil brigadirski večer.«

Se eno vprašanje Janezu Petanu: njegova največja želja.

»Rad bi«, je prizadeto rekel, »da bi naše združenje dobilo ustrezne prostore. Zdaj se skupaj z uredništvom Katedre stiskamo v dveh sobah. Radi bi imeli tudi svoje družabne prostore...«

»Studentje se ne vemo zvečer kam dati«, je pripomnil nekdo od prisotnih. Če bi imeli svojo klubsko sobo, bi se tu lahko marsikaj pogovorili. Vsi čutimo, da je naša zahteva utemeljena in pričakujemo vso podporo. Nekaj se že govori...«

Peter Fajič je stopil z menoj po mestu, ko sem se poslovil. Je študent višje pravne šole. Prijazno me je pospremil do Astorije in med potjo mi je pripovedoval o ideološko-političnem delu na šoli. Poudaril je, da je vsakemu pravniku v korist, če se neke aktivizira. Povedal je, da nudi ideološko-politično delo osnovno orientacijo vsakomur, da se pozneje lažje orientira na službenem mestu. »Pri nas imamo še posebne težave, ker je šola dvoletna. Komaj nekoga uvede v našo problematiko, že diplomira in ga vzamejo drugi. Vsekakor pa nekaj le delamo: organizirali smo znanjopolitične preglede, kjer smo obravnavali aktualnosti v svetu in vmes vpletali notranje dogodke. Sprva je bilo to organizirano po partijskih aktivnih, sam način obravnavanja pa je

nost artikulacije. To dvoje pa je stvar osebnega prizadevanja, do neke mere se to lahko priučiti. Za sproščenost je potrebna psihološka priprava za stik s svetom, z javnostjo.

Razmišljati o katedri za retoriko bi bilo spričo kompleksnosti problema iluzorno. Za to imamo danes še vse premalo strokovnega kadra. Za trenutno situacijo pa bi bila zelo pametna rešitev v okviru svobodne katedre na slavistiki. Morda bi bilo dobro razmisliti o kurzu pravorečnih vaj za vse slušatelje filozofske fakultete in drugih, ki se za ta vprašanja zanimajo. Za to pa bi bila vsekakor potrebna določena sredstva.

Zavedamo se, da studentje in še posebej študentje-funkcionarji manifestirajo mladi rod pred javnostjo. S takimi govorniški sposobnostmi, z osnovnimi pravorečnimi spodrsijaji, zadržanostjo, pa bomo lahko ugotavljali le negativen stik, ali pa vsaj takega, ki nam ne bo ravno v korist. Govornik, ki se ne more sprostiti, ki ne najde stika z javnostjo, ki mrmra in dialektizira, naj ne predstavlja študentske skupnosti pred javnostjo. Naj to namesto njega storijo njegovi kolegi ali pa naj se ti čimbolj potrudijo, govore manj in to bolj premišljeno.

Morda bi ta članek bolj sodil na začetek šolskega leta. Tako pa naj bo opozorilo in vodilo za jesen. Upajmo, da bodo te vrstice naletele na ugoden odmev pri študentih-slavistih, ki so se pospeli jezikovnim vprašanjem in da bomo imeli v jeseni kurz, ki bo študentom-govornikom lahko v marsičem pomagal.

Peter Breščak

VSE O RAZPRAVI NA POROČILO

Najbolj zanimiva (in duhovita): Krešo Petrovič

Najbolj optimistična: dr. Makso Snuderl

Najkrajša: Dane Starman

Najdaljša: Sava Mihajlovič

Edini ženski diskutanti: Ivanka Vrhovšek in Alenka Jelenc

Najbolj vzpodbuden stavek: Težave pri reformi visokošolskega študija bomo laže premagali, če bomo imeli za sabo tako študentsko organizacijo, s takimi pogledi in analizami, kot so bile izražene v referatu.

zainteresiral širok krog kolegov. Zdaj so tovrstni sestanki postali že tradicija... Objektivna težava: pomanjkanje prostorov.»

VROČI POPOLDAN

Ob 15. uri je predsednik Mestnega sveta priredil sprejem za nekatere udeležence konference. Komaj so se vsedli, so že morali spet na delo. Popoldansko sonce je sijalo skozi okno in vroče je bilo kot v pravem poletju. Odprto okno ni koristilo. Ni lahko sedeti v taki vročini pod streho, ko veš, da je sloviti mariborski park poln brezskrbnih sprehajavcev, klopice, intimnosti in pomladi.

Ne glede na povedano so bile razprave zanimive. Začutil sem, da konferenca pomeni odločen korak za vzpostavitev prijateljskih odnosov z mariborskimi visokoškolskimi zavodi. Ko je lezel mrak na zemljo in je ostala za prihodnjic še vrsta vprašanj, je konferenca dobila zaključeno celoto. Vmes je bilo moje nepristransko ocenjevanje diskutantov. Ko je predsedujoči zaključil konferenco, sem dvema dekletoma iz Maribora, ki sta ves dan pisali zapisnik, zastavil v naglici nekaj vprašanj. Cvetka Kobale je povedala, da je presenečena, ko je konferenca tako lepo uspela in dosegla svoj namen.

»In tvoja osebna zapažanja pri delu konference?«

»Nekateri bi se lahko boljše pripravili na diskusijo,« se je nasmehnila Cvetka.

Slavica Ceglar je tudi študentka. Vprašal sem jo, o čem bi govorila, če bi morala diskutirati. Pogledala je kvišku, za hip premišljevala in rekla: »Mislim, da bi morali še več govoriti o znanju in kvaliteti študija. Jaz bi pa nerada diskutirala, zato so drugi...«

»Bereš Tribuno?«

»Tribuno redno dobivam. Všeč mi je, ker pišete prvenstveno o študentih. Le škoda, da izhajate samo na osmih straneh...« je dejala. Povedala sem ji, zakaj. »A, tako,« je razumela, »potem pa je nekaj drugega! Kljub težavam mi je simpatična!« S tem se je strinjala tudi Cvetka.

Tako so minevale ure in ob devetih zvečer smo spet sedeli v avtobusu. Slovo od študentov s severa naše republike je bilo prisrčno. Zdelo se mi je, da so s stiskom rok največ povedali. Ko je naš avtobus v trdnem mraku zapeljal po mestu, in še potem, ko se je Maribor zliil v široko reko drobnih lučic, sem mislil na te kolege. Potem je nekdo zabundal Podmoskovske večere in ostali smo pritegnili. Petje se je končalo nekje pred Ljubljano. Peli smo šansone, romance, pesmi od Armstronga do Plovi, plovi. Najbolj udarna (in ubrana s fortissimom), je bila Bazovica...

Tako je minil ploden dan. Bilo je precej resnosti in zbranosti. Naši študentski funkcionarji - člani UO-ja in predsedniki FO so prejeli nove naloge, ki jih bodo s koordiniranim in vztrajnim delom lahko uspešno rešili. Prva republiška konferenca Zveze študentov je prav to tudi potrdila.

Tadej Munih

Govornikom v premislek

V prejšnji številki naše Tribune smo na tem mestu prebrali nekaj misli o pomanjkanju govorniških sposobnosti diskutantov-študentov na raznih sestankih in bili opozorjeni na dejstvo, da študentje povečini niso dobri govorniki, čeprav bi pričakovali ravno nasprotno. Pisec članka »Govornik« je svojo tezo podkrepil s primerom študenta družbene fakultete, ki si bo po končanem študiju med drugim tudi z govorjenjem služil kruh. Mislim, da moramo problem pomanjkanja govorniških sposobnosti osvetliti z več strani, saj je globlji kot ponavadi mislimo in ima korenine, ki so razpredene vse do prvih let šolanja. Navajam nekaj misli, ki jih je dal pogovor s tov. asist. Bredo Pogorelec z Oddelka za slovanske jezike in književnosti filozofske fakultete v Ljubljani.

V osnovni šoli bi morali učitelji posvečati vso pozornost premagovanju težav z

dialektom. Učitelji bi morali učiti učence tako, da bi brali v tekstih glasove in ne črke. Prehod z dialekta na nivo kultiviranega jezika mora biti opravljen čimprej. Stvari, ki se jih učenec ni naučil, pomanjkljivosti izreke in ostanki dialekta, se ponavljajo iz leta v leto, od stopnje do stopnje. Tako se dogaja, da pridejo na univerzo ljudje, ki se že niso razmejili z dialektom, torej še niso prebredli osnovne stopnje na poti k kultiviranemu jeziku. Na slavistiki bo sčasoma, ko bodo prihajali na univerzo študentje z že izdelano izreko, mogoče posvetiti več časa tudi retoričnim vajam.

Govornik se srečuje s specifično problematiko. Danes smo si vsi na jasnem o tem, da ni mogoče govoriti brez priprave. Tudi na diskusijo se moramo pripravljati. Vendar se moramo zavedati, da govornik ustvarja tekst in ga med govorom z asociacijami dopolnjuje. Ta tekst mora kot misel zaključiti tako, da ima poanto in da na poslušavce učinkuje. Važno je tudi, kako izbira besede in kako jih intonira. Njegova osebna interpretacija mora biti točno tista jezikovna in intonacijska varianta, ki v tekst sodi.

Vsekakor pa ne smemo pozabiti še drugega momenta. To je sproščenost in jas-

PP-17

Tribuna - glasilo Zveze študentov - Izdaja Univerziteni odbor ZŠJ - Ureja uredniški odbor - Odgovorni urednik Stane Cehovin; glavni urednik Niko Tigar - Uredništvo in uprava, Tribuna Poljanska 6/II, telefon 30-122 - tekoči račun 600-14/3-587 - Letna naročnina 400 dinarjev, posamezni izvod 30 din - Rokopisov in fotografij ne vračamo - Tisk: CP Delo, Ljubljana, Tomšičeva 1, tel. 23-522

tribuna